

ЕКОНОМІКА ФІНАНСИ МЕНЕДЖМЕНТ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НАУКИ І ПРАКТИКИ

8' 2017 (24)

ЕКОНОМІКА. ФІНАНСИ. МЕНЕДЖМЕНТ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НАУКИ І ПРАКТИКИ

8' 2017 (24)

ЕФМ

**"ЕКОНОМІКА. ФІНАНСИ. МЕНЕДЖМЕНТ:
актуальні питання науки і практики"**

**"ECONOMY. FINANCES. MANAGEMENT:
Topical issues of science and practical activity"**

Всеукраїнський науково-виробничий журнал

"ЕКОНОМІКА. ФІНАНСИ. МЕНЕДЖМЕНТ: актуальні питання науки і практики"

Всеукраїнський науково-виробничий журнал

ЕФМ

8' 2017 (24)

Заснований у 1997 році під назвою "Вісник Вінницького державного сільськогосподарського інституту". У 2010 – 2014 роках виходив під назвою "Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету"
З 2015 року "Економіка. Фінанси. Менеджмент:
актуальні питання науки і практики"

Свідоцтво про державну реєстрацію
засобів масової інформації №21154-10954ПР від 31.12.2014 р.

Засновник

Вінницький національний аграрний університет

Редакційна колегія:

Головний редактор

доктор економічних наук, професор, академік НААН Калетнік Г.М.

Заступник головного редактора

кандидат економічних наук Кіреєва Е.А.

Члени редакційної колегії:

*доктор юридичних наук, професор Авдійський В.І. (Росія);
доктор, професор Белік П. (Словаччина); доктор економічних наук,
професор Буреннікова Н.В.; доктор економічних наук, доцент Вдовенко Л.О.;
кандидат економічних наук Гончарук І.В.; кандидат економічних наук Гончарук Т.В.;
доктор економічних наук, професор Горська О. (Словаччина); доктор економічних наук,
професор Гуцаленко Л.В.; доктор, професор Данн Дж. В. (США); доктор економічних
наук, професор, академік НААН Дем'яненко М.Я.; доктор економічних наук, професор,
академік НААН Жук В.М.; доктор економічних наук, професор,
академік НААН Кваша С.М.; доктор економічних наук, член-кореспондент НААН
Кириленко І.Г.; доктор економічних наук, професор Коляденко С.В.; доктор економічних
наук, професор Клепауці Б. (Польща); доктор економічних наук, професор Мазур А.Г.;
доктор економічних наук, професор, академік НААН Малік М.Й.; доктор економічних наук,
професор Масленнікова Н.П. (Росія); доктор юридичних наук, доцент Мельничук О.Ф.;
кандидат економічних наук, доцент Мулик Т.О.; доктор економічних наук, професор,
академік НААН Панасюк Б.Я.; доктор економічних наук, доцент Польова О.Л.;
доктор економічних наук, професор Прутська О.О.; доктор економічних наук,
професор Свиноус І.В.; доктор економічних наук, професор, академік НААН
Сичевський М.П.; кандидат економічних наук, доцент Томчук О.В.; доктор економічних
наук, доцент Ціхановська В.М.; кандидат економічних наук, доцент Шаманська О.І.;
доктор економічних наук, професор Шпикуляк О.Г.; доктор економічних наук, професор,
академік НААН Шпичак О.М.; кандидат економічних наук, доцент Янчук Г.В.*

Адреса редакції: **21008, Вінниця, вул. Сонячна, 3, тел. 52 - 07 - 37**
Сайт журналу: <http://efm.vsau.org/>, Електронна адреса: efm@vsau.vin.ua

Відповідальний секретар редакції, кандидат сільськогосподарських наук,
доцент – **Янчук В.І.,**

літературний редактор-коректор і переклад іноземною мовою – **Хомяковська Т.О.,**
технічний секретар і оператор комп'ютерного набору – **Пришляк Н.В.**

©Вінницький національний аграрний університет, 2017

"ECONOMY. FINANCES. MANAGEMENT:

Topical issues of science and practical activity"

Ukrainian Scientific and Production Journal

EFM

8' 2017 (24)

Founded in 1997 under the name "Herald of Vinnitsa State Agricultural Institute".

In 2010 - 2014 years was published under the name of "Collected Works of Vinnytsia National Agrarian University".

Since 2015 "Economy. Finances. Management: topical issues of science and practical activity".

Certificate of registration of mass media №21154-10954 PR from 31.12.2014

Founder:

Vinnytsia National Agrarian University

Editorial Board:

Chief editor

Doctor of Economic Sciences, professor, academician of NAAS of Ukraine **Kaletnik H.**

Assistant chief editor

Candidate of Economic Sciences **Kirieieva E.**

Editorial Staff Members:

Doctor in law, professor **Aydiyskyi V. (Russia)**; Doctor, professor **Belik P. (Slovakia)**; Doctor of Economic Sciences, professor **Buriennikova N.**; Doctor of Economic Sciences, associate professor **Vdovenko L.**; Candidate of Economic Sciences **Honcharuk I.**; Candidate of Economic Sciences **Honcharuk T.**; Doctor of Economic Sciences, professor **Horska E. (Slovakia)**; Doctor of Economic Sciences, professor **Hutsalenko L.**; Doctor, professor **Dann J.V. (USA)**; Doctor of Economic Sciences, professor, academician of NAAS of Ukraine **Demianenko M.**; Doctor of Economic Sciences, professor, academician of NAAS of Ukraine **Zhuk V.**; Doctor of Economic Sciences, professor, academician of NAAS of Ukraine **Kvasha S.**; Doctor of Economic Sciences, corresponding member of NAAS of Ukraine **Kyrylenko I.**; Doctor of Economic Sciences, professor **Koliadenko S.**; Doctor of Economic Sciences, professor **Klepatski B. (Poland)**; Doctor of Economic Sciences, professor **Mazur A.**; Doctor of Economic Sciences, professor, academician of NAAS of Ukraine **Malik M.**; Doctor of Economic Sciences, professor **Maslennikova N. (Russia)**; Doctor in Law, associate professor **Melnychuk O.**; Candidate of Economic Sciences, associate professor **Mulyk T.**; Doctor of Economic Sciences, professor, academician of NAAS of Ukraine **Panasiuk B.**; Doctor of Economic Sciences, associate professor **Polyova O.**; Doctor of Economic Sciences, professor **Prutska O.**; Doctor of Economic Sciences, professor **Svynous I.**; Doctor of Economic Sciences, professor, academician of NAAS of Ukraine **Sychevskyi M.**; Candidate of Economic Sciences, associate professor **Tomchuk O.**; Doctor of Economic Sciences, associate professor **Tsikhanovska V.**; Candidate of Economic Sciences, associate professor **Shamanska O.**; Doctor of Economic Sciences, professor **Shpykuliak O.**; Doctor of Economic Sciences, professor, academician of NAAS of Ukraine **Shpychak O.**; Candidate of Economic Sciences, associate professor **Yanchuk H.**

Address of editorial office: **21008, 3. Sonyachna Str, Vinnytsia, 52 - 07 - 37,**

Web site: <http://efm.vsau.org/>, e-mail: efm@vsau.vin.ua

Editor secretary - Candidate of Agricultural Sciences, Associate Professor - **Yanchuk V.**,
language corrector, translator - **Khomyakovska T.**,
technical secretary and computer operator - **Pryshliak N.**

ЗМІСТ

ЕКОНОМІКА ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Г.М. КАЛЕТНИК, О.В. КОВАЛЕНКО, А.А. БРОЯКА. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ТА ЇЇ МІСЦЕ В ЕКОНОМІЦІ ДЕРЖАВИ 7

Н.В. БУРЕННІКОВА, Р.М. ДМИТРЕНКО. ПАРАДИГМА ДУАЛІЗМУ ІМПЛІКАЦІЇ ПРОЦЕСІВ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ М'ЯСОПРОДУКТОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ 27

ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ І ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Т. НОНЧАРУК. STRATEGIC POTENTIAL OF BIOMASS IN UKRAINE – GUARANTEE OF THE STATE'S ECONOMIC DEVELOPMENT 36

МЕНЕДЖМЕНТ ТА МАРКЕТИНГ

С.В. МАМАЛИГА. РЕФЕРАЛЬНИЙ МАРКЕТИНГ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАЦІЙНИХ ЗВ'ЯЗКІВ З ЦІЛЬОВИМИ КЛІЄНТАМИ 45

СОЦІАЛЬНА СФЕРА. РОЗВИТОК ТЕРИТОРІЙ

І.В. ГОНЧАРУК. РОЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КООПЕРАТИВІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ 56

Е.А. КІРЕЄВА, Д.Л. КОСТЮЧЕНКО. ПОЛІТИКА РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ У КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ 68

СВІТОВА ЕКОНОМІКА ТА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

О.П. ХАЄЦЬКА. СВІТОВИЙ РИНОК ЦУКРУ ТА МІСЦЕ УКРАЇНИ В НЬОМУ 80

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

С.Ф. ЛЕГЕНЧУК. ШЛЯХИ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ВІДОБРАЖЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ РЕАЛЬНОСТІ В СВІТЛІ УДОСКОНАЛЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ БАГАТОВАРІАНТНОСТІ МЕТОДОЛОГІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ 91

***М.В. ПРАВДЮК.* ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН У АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ 99**

Н.Г. ЦАРУК. ВІДОБРАЖЕННЯ СУБОРЕНДОВАНИХ ЗЕМЕЛЬ У ПОДАТКОВІЙ ЗВІТНОСТІ ТА БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ ПЛАТНИКІВ ЄДИНОГО ПОДАТКУ IV ГРУПИ 118

ДИСКУСІЇ

Я.П. ІЩЕНКО. ГАЛУЗЕВІ ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ВИТРАТ НА БІОЛОГІЧНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ В РИБНИЦТВІ 132

ДУМКА МОЛОДОГО ВЧЕНОГО

А.Ю. БІЛОКУР. РОЗВИТОК ЛІКАРСЬКОГО РОСЛИННИЦТВА – ЗБАЛАНСОВАНА СИСТЕМА СИРОВИНИ РІЗНИХ ГАЛУЗЕЙ ЕКОНОМІКИ	147
О.М. ЩЕРБАНЮК. УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	157
І.Д. БІЛОКІННА. ВПЛИВ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НА ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ УКРАЇНИ В АГРАРНІЙ СФЕРІ	165
С.В. КАЧУРОВСЬКИЙ. ОЦІНКА ЛОКАЛЬНИХ КРИТЕРІЇВ СКЛАДСЬКОЇ ЛОГІСТИКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ У ВІННИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ	174

Журнал внесено в оновлений перелік наукових фахових видань України з економічних наук під назвою **"ЕКОНОМІКА. ФІНАНСИ. МЕНЕДЖМЕНТ: актуальні питання науки і практики"** (підстава: Наказ Міністерства освіти і науки України 21.12.2015 №1328).

Включений до міжнародних наукометричних баз і каталогів наукових праць: Національної бібліотеки ім. В.І. Вернадського, Україна, сайт: <http://nbuv.gov.ua>
Google Академія, сайт: <http://scholar.google.com.ua>

Матеріали друкуються українською, англійською і російською мовами.

Номер схвалено і рекомендовано до друку рішенням Вченої ради Вінницького національного аграрного університету, протокол № 1 від 30 серпня 2017 р.

Усі права застережені. Тексти статей, таблиці, графічний матеріал, формули захищені законом про авторські права. Передрук і переклад статей дозволяється за згодою авторів. Відповідальність за зміст публікацій і достовірність наведених в них даних та іншої інформації, несуть автори статей. Висловлені у надрукованих статтях думки можуть не збігатися з точкою зору редакційної колегії і не покладають на неї ніяких зобов'язань.

Підписано до друку 30 серпня 2017 року

Формат 60x84/8. Папір офсетний.

Друк офсетний. Ум. друк. арк. 15,0

Тираж 100.

Зам № 749

Віддруковано у

Вінницькому національному аграрному університеті

м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, 21008.

Свідоцтво про внесення до державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 5009 від 10.11.2015

CONTENTS

ECONOMY AND EFFICIENCY OF PRODUCTION AND BUSINESS ACTIVITIES

H. KALETNIK, O. KOVALENKO, A. BRODYAKA. CURRENT TRENDS OF DEVELOPMENT OF THE FOOD INDUSTRY AND ITS PLACE IN THE STATE ECONOMY 7

N. BURENNIKOVA, R. DMYTRENKO. THE PARADIGM OF DUALISM OF IMPLICATION IN THE PROCESSES OF FUNCTIONING AND DEVELOPMENT OF ENTERPRISES OF MEAT PRODUCTS SUBCOMPLEX 27

ECONOMICS OF MANAGEMENT AND PROTECTION OF THE ENVIRONMENT

T. HONCHARUK. STRATEGIC POTENTIAL OF BIOMASS IN UKRAINE – GUARANTEE OF THE STATE’S ECONOMIC DEVELOPMENT 36

MANAGEMENT AND MARKETING

S. MAMALYGA. THE REFERRAL MARKETING PHENOMENON IN THE ESTABLISHMENT PROCESSES OF COMMUNICATION LINKS WITH TARGETED CUSTOMERS 45

SOCIAL SPHERE. TERRITORIES DEVELOPMENT

I. HONCHARUK. ROLE OF AGRICULTURAL COOPERATIVES IN PROVIDING SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF RURAL AREAS OF VINNYTSIA REGION 56

E. KIRIEIEVA, D. KOSTYUCHENKO. RURAL DEVELOPMENT POLICY IN THE EUROPEAN UNION 68

INTERNATIONAL ECONOMICS AND FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY

O. KHAIETSKA. WORLD MARKET OF SUGAR AND PLACE OF UKRAINE IN IT 80

ACCOUNTING, ANALYSIS AND AUDIT

S. LEGENCHUK. WAYS OF DEVELOPMENT OF ACCOUNTING REFLECTION OF AN ECONOMIC REALITY IN THE LIGHT OF THE DEVELOPMENT OF THE ACCOUNTING METHODOLOGY MULTIVARIANCE CONCEPT 91

M. PRAVDIUK. ACCOUNTING AND INFORMATION SUPPORT OF LAND RELATIONS DEVELOPMENT IN AGRICULTURAL SECTOR OF VINNYTSIA REGION 99

N. TSARUK. REFLECTION OF THE SUBLEASED LAND IN TAX REPORTS AND ACCOUNTING OF THE PAYERS OF THE 4-TH GROUP OF SINGLE TAX 118

DISCUSSION

Y. ISHCHENKO. SECTORAL FEATURES OF ACCOUNTING OF COSTS OF BIOLOGICAL TRANSFORMATION IN FISH FARMING 132

VIEWPOINT OF A YOUNG SCIENTIST

A. BILOKUR. DEVELOPMENT OF MEDICAL PLANT CULTIVATION AS THE BALANCED SYSTEM OF RAW MATERIALS FOR VARIOUS INDUSTRIES OF THE ECONOMY 147

O. SHCHERBANIUK. PROFIT MANAGEMENT OF COMPANIES IN UKRAINE IN PRESENT-DAY CONDITIONS 157

I. BILOKINNA. INVESTMENT SUPPORT IMPACT ON THE INVESTMENT CLIMATE OF UKRAINIAN AGRICULTURAL SECTOR	165
S. KACHUROVSKYY. EVALUATION OF LOCAL CRITERIA OF LOGISTIC SERVICE OF WAREHOUSE LOGISTICS AT AGRICULTURAL ENTERPRISES IN VINNYTSIA REGION	174

The journal is entered on an updated list of scientific professional editions of Ukraine on economic sciences called "**Economy. Finances. Management: actual issues of science and practical activity**" (Resolution of Ministry of Education and Science of Ukraine №1328 from 21.12.2015).

Included with the international scientometric databases and directories of scientific publications:
The National Library V.I. Vernadsky, Ukraine, site: <http://nbuv.gov.ua>
Google Scholar website: <http://scholar.google.com.ua>

Materials are published in Ukrainian, English and Russian Languages.

Issue is approved and recommended to publish at the decision of the Academic Council of Vinnytsia National Agrarian University, Act № 1 from 30 August 2017

All rights are reserved. The texts of articles, tables, graphics, formulas are reserved by copyright. Reproduction and translation of articles are permitted with the consent of the authors. The authors of the articles are responsible for the content and accuracy of publications, presented data and other information. The views expressed in the articles do not necessarily reflect the views of the editorial board and do not impose any obligation on it.

Signed for printing **30 August 2017**
Format 60x84 / 8. Offset paper.
Offset Printing. pp. 15,0
Circulation 100.
№ 749

Published by Vinnytsia National Agrarian University
21008, Vinnytsia, 3 Soniachna str.
Subject of publishing activity license
SK №5009 from 10.11.2015

**Тематична спрямованість
Всеукраїнського науково-виробничого журналу
"ЕКОНОМІКА. ФІНАНСИ. МЕНЕДЖМЕНТ:
актуальні питання науки і практики"**

наукові та виробничі аспекти економічної та фінансової діяльності
суб'єктів в агропромисловій сфері та суміжних галузях,
соціально-економічного розвитку села

Шановні автори публікацій!

Статті мають бути оформлені згідно нормативів МОН України і вимог журналу (вимоги розміщені на сайті журналу: <http://efm.vsau.org/>), прохання надсилати на електронну адресу: efm@vsau.vin.ua

**До друку приймаються статті українською, російською,
англійською мовами, за такими рубриками:**

- ❖ Сторінка головного редактора
- ❖ Теорія та історія економічної думки
- ❖ Розвиток продуктивних сил і виробничих відносин
- ❖ Економіка та ефективність виробничо-господарської діяльності
- ❖ Економіка природокористування і охорони навколишнього середовища
- ❖ Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика
- ❖ Інноваційна та інвестиційна діяльність
- ❖ Проблеми економічної і соціальної політики
- ❖ Бізнес і підприємництво.
- ❖ Ринок. Ціноутворення. Інфраструктура
- ❖ Логістика і транспорт
- ❖ Менеджмент та маркетинг
- ❖ Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці
- ❖ Соціальна сфера. Розвиток територій
- ❖ Світова економіка та зовнішньоекономічна діяльність
- ❖ Інституційні проблеми економіки, фінансів, менеджменту та права
- ❖ Практичні аспекти розвитку виробничих систем і соціуму
- ❖ Фінансово-кредитне забезпечення і податкова політика
- ❖ Бухгалтерський облік, аналіз та аудит
- ❖ Дискусії
- ❖ Думка молодого вченого
- ❖ Апробація економічних досліджень
- ❖ Новини економіки, фінансів і менеджменту
- ❖ Новини законодавства
- ❖ Видання з актуальних проблем економіки, фінансів і менеджменту
- ❖ Вітальні проєкти
- ❖ Повідомлення
- ❖ Наші дописувачі

УДК 322.021.8:631.162:332.33

**ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНЕ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ
ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН У
АГРАРНОМУ СЕКТОРІ
ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ ©**

М.В. ПРАВДЮК,
кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри
обліку та оподаткування
в галузях економіки,
Вінницький національний
аграрний університет
(м. Вінниця)

У статті висвітлено стан обліково-інформаційного забезпечення розвитку земельних відносин, зокрема, й на сільськогосподарських підприємствах Вінницької області.

Оскільки область за ряд останніх років займає ключові позиції в аграрній економіці України, аналіз стану найбільш важливого ресурсу/капіталу для ведення сільського господарства та факторів його ефективного врахування вимагає належного наукового обґрунтування.

У роботі використано методологічний апарат, притаманний дослідженням інформаційно-облікового та аналітичного забезпечення управління, насамперед, порівняння, факторний, систематизації, узагальнення.

Проаналізовані система даних щодо земельних ресурсів України та Вінницької області за ряд останніх років, а саме: структура та динаміка землекористування, земельна площа за видами земельних угідь, розподіл сільськогосподарських підприємств за розміром угідь, посівна площа під урожай, площа угідь та ріллі у володінні та користуванні сільськогосподарських підприємств і господарств населення, частка виробництва основних сільськогосподарських культур сільськогосподарськими підприємствами.

Це дало змогу визначити двояке завдання обліково-інформаційного забезпечення розвитку земельних відносин на рівні сільськогосподарських підприємств та аграрної галузі. Для першого рівня характерною ознакою наповнення інформаційного забезпечення є упорядкування методології обліку землі за первинним та зведеним узагальненням, класифікація операцій щодо земельних відносин, їх нормативне регулювання та бухгалтерський облік, формування алгоритму типових операцій первинного обліку земельних відносин.

Для вищого рівня потреба в інформації полягає у можливості керувати процесом реформ у сільському господарстві, особливо у частині основного його капіталу – землі та земельних відносин загалом для системи інституціональних складових земельних відносин.

Проведене дослідження в частині систематизації економічних та облікових даних щодо земельних відносин сприятиме формуванню обліково-інформаційного забезпечення обраного об'єкту обліку, необхідного для реалізації контролю

раціонального використання земельних ресурсів, збереження ресурсно-природного потенціалу країни, а також підвищення конкурентоспроможності аграрних товаровиробників та національної економіки в умовах євроінтеграції.

Ключові слова: бухгалтерський облік, Вінницька область, земельні відносини, земельні ділянки, землі сільськогосподарського призначення, обліково-інформаційне забезпечення.

Табл. 7. Рис. 2. Літ. 30.

Постановка проблеми. На даний час земельне аграрне питання в Україні є найбільш гострим як з політичної, так і економічної точок зору, на ньому базується соціально-політична стабільність держави. Свідченням цього є плани та дії уряду, різних політичних партій, засідань міжнародних груп щодо кредитування економіки України.

Земельні відносини як категорія враховують: стале землекористування, відтворення родючості ґрунтів, залучення земельних ділянок як капіталу чи засобу виробництва до ринкового обороту, ефективність сільськогосподарської діяльності, розвиток сільських територій, майже весь спектр економічних, соціальних, демографічних проблем на селі.

При цьому інформаційне забезпечення управління сферою земельних відносин не завжди відповідає вимогам часу. Зокрема, інформація щодо наявності земельних угідь, їх власників, ефективності використання, провадження агротехнічних заходів поліпшення стану земель тощо – знаходиться у різних і часом неповних базах даних. Окрім того, специфіка земельних відносин вимагає жорсткого контролю за процесом становлення і функціонування з боку держави.

Таким чином, проблема обліку земельних відносин завжди актуальна через необхідність встановлення факторів і мотивів, що зумовлюють посилення ролі держави в управлінні земельними відносинами у сільському господарстві. У останні роки це питання тяжіє до концептуальної, глобальної постановки, вирішення якого сприятиме процесу євроінтеграції України та стандартизації її облікової системи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Завдяки тому факту, що питання земельних відносин завжди актуальні, дослідженням про шляхи та способи їх регулювання в Україні присвячена значна кількість праць. Особлива увага приділяється питанню власності на землю, яке досліджують П. Гайдуцький, М. Данилишин, Ю. Лупенко [28], П. Саблук, А. Третяк, В. Трегобчук, М. Федоров [28; 29] та інші. Питаннями облікового забезпечення земельних відносин займаються М. Дем'яненко, В. Жук [5; 6; 14; 25], Г. Кірейцев, Н. Малога [10], Н. Правдюк [21], Я. Іщенко [21], В. Ярмоленко, Л. Сук, Т. Остапчук [15; 16] та інші. Проблеми ефективності господарювання і використання земельних ресурсів висвітлені у працях Г. Калетніка [9], В. Скоцика, І. Кириленка, В. Заяць [7], О. Ходаківської [28] та інших.

Методичні та концептуальні засади обліку земельних ресурсів досліджено С. Белінською [1], О. Назаренко [12], А. Пантюховою [18], Н. Правдюк [21], Е. Сисак [27]; окреслення земельного капіталу сільськогосподарських підприємств як об'єкту бухгалтерського обліку здійснено Н. Железняк [4]; розвиток ринку сільськогосподарських земель описано В. Заяць [7]; загальні проблеми обліку землі у взаємозв'язку з економічною теорією розроблено В. Жук [5; 6; 14; 25]; поточні питання обліку висвітлено Н. Малогаю [10], І. Паскою [19], С. Руденко [26], а методичні пропозиції з обліку емфітевзису – Н. Правдюк та Я. Іщенко [21] та ін. Загальні питання становлення та розвитку земельних відносин у ринкових умовах досліджено М. Федоровим [28; 29], Г. Калетніком [9] та ін.

За підсумками наукових досліджень з 1995 року по даний час з проблем земельних відносин, за даними Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського [30], було захищено понад 40 праць. Як зазначають дослідники, актуалізація досліджень відбулася з 2002 року, коли значно зросла кількість наукових робіт “присвячених питанням економічного регулювання земельних відносин”, а “тенденція виникла внаслідок зміни прав власності на земельні ресурси, що призвело до обговорення актуальних питань про можливість їх реалізації” [15].

Серед пріоритетних напрямів досліджень обліково-аналітичного забезпечення земельних відносин виділяються: удосконалення понятійного апарату, економічної сутності та класифікації земельних ресурсів, системи рахунків та порядку відображення на рахунках бухгалтерського обліку операцій з земельними ресурсами, форми первинних документів, реєстри обліку та звітності, міжнародні порівняння та глобальна фінансова звітність.

Головною проблемою, на думку Т. Остапчук є те, що “в Україні ще не створено належної системи нормативного регулювання обліку та аналізу використання земельних ресурсів, яка б дозволяла достатньою мірою формувати інформацію про їх якісні характеристики, оцінку та потенційні можливості використання земель в сучасних умовах” [15].

На думку В. Жука [5], аграрною наукою неодноразово пропонувався до застосування механізм зарахування на бухгалтерський облік земельного капіталу як окремого об’єкту обліку, однак через певні економічні та політичні причини в країні він до сих пір не реалізується на практиці. З метою організації облікового забезпечення земельних відносин автором пропонується врахувати ряд особливостей землі як об’єкту обліку, а саме, що: об’єктом обліку є не земля взагалі, а окремі земельні ділянки; земельні ділянка для цілей бухгалтерського обліку класифікуються як один з об’єктів основних засобів; на вартість земельних ділянок не нараховується амортизація (п.22 П(С)БО 7) [24]; такий об’єкт основних засобів не може бути ліквідований; збільшення первісної вартості земельної ділянки можливе лише у разі її дооцінки; капітальні витрати на поліпшення земель (меліоративні, осушувальні, іригаційні та інші роботи) не збільшують первісну вартість об’єкта, а визнаються як окремий об’єкт основних засобів (а субрахунку 102) і є об’єктом амортизації (пп.5.1.2 П(С)БО 7) [5].

Згідно чинної облікової практики, об’єктами обліку земельних відносин як економічної категорії на підприємствах є накопичення, систематизація, обробка та аналіз економічної інформації про кількісні, якісні, грошові та правові дані земельних ресурсів підприємств. Методичними основами системи обліку земельних ресурсів є нормативно-правова база, методологія бухгалтерського обліку земельних ділянок та документування операцій з обліку землі. В системі бухгалтерського обліку знаходять відображення такі об’єкти земельних відносин: земельні ділянки; права користування земельними ділянками; капітальні витрати на поліпшення земель. Земельні ділянки як активи проходять три основні цикли свого існування на підприємстві: надходження земельних ділянок, експлуатація, вибуття землі зі складу активів підприємства.

На даний час в бухгалтерському обліку земельні ділянки для користувачів інформації відображаються у Балансі та Примітках до фінансової звітності. У Балансі це розділ 1 “Необоротні активи”, рядок 031, за яким земля відображається разом із даними про інші основні засоби підприємства, а дані про неї збираються в системі поточного обліку на субрахунку 101 «Земельні ділянки» [11].

Якщо земельна ділянка використовується (придбана) для ведення виробництва, вона відображається в обліку як об’єкт основних засобів згідно П(С)БО №7 “Основні засоби” [24]. Якщо ділянка буде здаватися в оренду, вона обліковується

у відповідності з П(С)БО №32 “Інвестиційна нерухомість”. Земля, придбана для перепродажу, є товаром і потрапляє до складу необоротних активів, призначених для продажу, облік яких ведеться за П(С)БО №27 “Необоротні активи, утримувані для продажу та припинена діяльність” [23].

У Примітках до фінансової звітності у розділі 2 “Основні засоби” це рядок 100 “Земельні ділянки” та рядок 110 “Капітальні витрати на поліпшення земель”. Тут згорнуто відображаються залишки на початок року, надходження, переоцінка, вибуття та залишок на кінець року всіх земельних ділянок.

Інформація про фізичну наявність земель міститься у формі державного статистичного спостереження № 50-ст “Основні економічні показники роботи сільгосп підприємств” (наказ Держстату від 27.11.2015 р. № 346), у довідці 2 форма Б “Землекористування протягом звітного року”. Цей розділ заповнюють на основі Акта на право користування землею, записів у земельно-кадастровій книзі, договорів оренди земельних ділянок та даних державного обліку земель.

Окрім того, категорія “земельні відносини” є досить новим для української наукової думки, адже “досі вона не розглядалася як об’єкт бухгалтерського обліку. Вона не так давно привернула увагу українських вчених-обліковців і тому з моменту наголошення на необхідності її відображення в обліку проблеми визначення сутності, джерела виникнення, типів, форм та видів земельних відносин набувають особливого значення” [15].

В. Жуком визначено, що вирішення питання легалізації земельного капіталу в бухгалтерському обліку “потребує внесення концептуальних змін в систему управління методологією бухгалтерського обліку в аграрному секторі” [5; 6]. На часі розробка методології бухгалтерського обліку специфічних об’єктів сільського господарства, а саме, фізичного капіталу, ключовою категорією якого є земля як просторовий базис та основний засіб виробництва в сільському господарстві. Саме В. Жук підкреслює, що “базуючись на досвіді розвинутих країн, більшість науковців розглядають земельну реформу складовою частиною переходу України до цивілізованих ринкових відносин в економіці” [6].

Найбільшою перепоною цьому процесу вважають мораторій земель, який був ухвалений Верховною Радою України у змінах до перехідних положень прийнятого Земельного Кодексу (станом на 2001 р.). Введений як тимчасовий захід у 2001 році, мораторій продовжувався кілька разів (у 2004, 2006, 2008, 2010, 2011, 2012, 2015, 2016 роках), та на даний час діє до набрання чинності закону про обіг земель сільськогосподарського призначення, який мав би врегулювати анонсований ще 18 січня 2001 року “порядок реалізації прав громадян і юридичних осіб на земельну частку (пай)”, але навіть за цих умов – не раніше 1 січня 2018 року.

Попри значну кількість досліджень, аналіз приведених наукових робіт свідчить про недостатню розробленість теорії та методології бухгалтерського обліку земельних відносин, особливо в частині операцій з конкретними об’єктами (земельними ділянками, правами, орендою, емфітевзисом). Окрім того, “запровадження в Україні приватної власності та особливості використання земель у виробничому процесі аграрних підприємств зумовили необхідність подальшого розвитку ефективних форм управління земельними відносинами та раціонального землекористування, що, в свою чергу, вимагає переосмислення економічної сутності земельних ресурсів та включення їх до складу об’єктів обліково-аналітичного спостереження” [15] і капіталізованих ресурсів.

Формулювання цілей статті. Виникає потреба в уточненні методичних основ обліково-інформаційного забезпечення суб'єктів господарювання щодо земельних ресурсів, що є ціллю нашої статті для сприяння проведення контролю та економічного аналізу наявності і стану використання земельних ресурсів, пошуку резервів підвищення ефективності землекористування на рівні конкретних підприємств, галузі та держави.

Виклад основного матеріалу дослідження. Економічна категорія “земельні відносини” є досить новим поняттям для української наукової думки, адже “досі вона не розглядалася як об'єкт бухгалтерського обліку. Вона не так давно привернула увагу українських вчених-обліковців і тому з моменту наголошення на необхідності її відображення в обліку проблеми визначення сутності, джерела виникнення, типів, форм та видів земельних відносин набувають особливого значення” [15].

Тому передумовою розвитку земельних відносин є обґрунтування методологічних та організаційно-методичних засад бухгалтерського обліку земельних відносин у поточному обліку та фінансовій і статистичній звітності підприємств. Це сприяє формуванню обліково-інформаційного забезпечення обраного об'єкту обліку, необхідного для реалізації контролю раціонального використання земельних ресурсів, збереження ресурсно-природного потенціалу країни, а також підвищення конкурентоспроможності аграрних товаровиробників та національної економіки в умовах євроінтеграції.

Насамперед необхідно дослідити земельні відносини як економічний об'єкт. Як ми уже розглянули вище, земельні відносини – це, насамперед, питання сільськогосподарських земель, їх структури та пов'язаних з ними відносин використання та власності. Структура землекористування в Україні наведена на рис. 1.

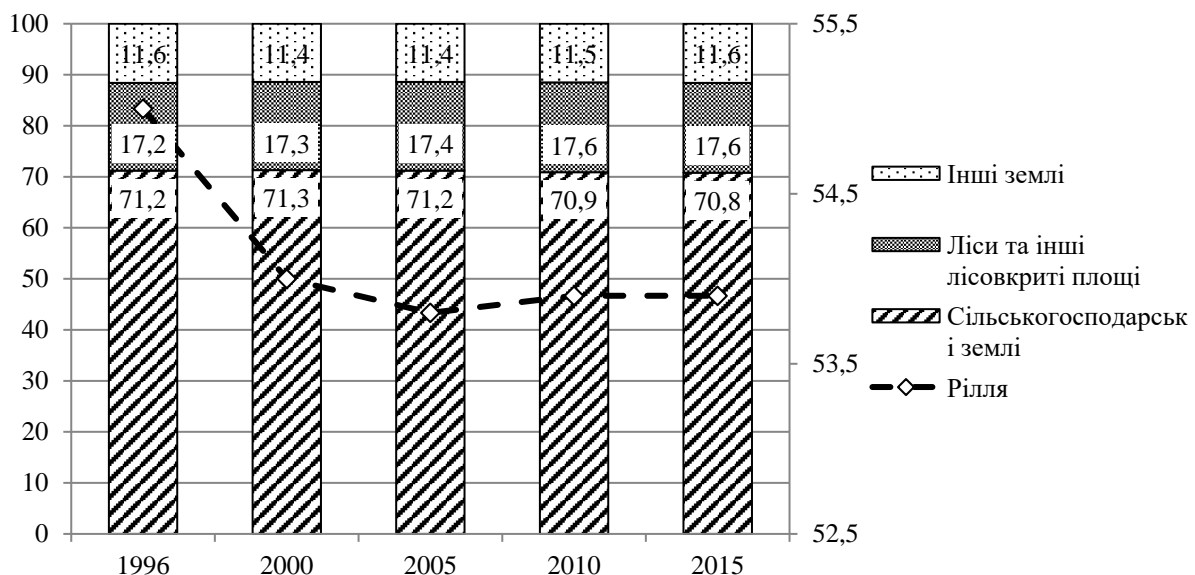

Рис. 1. Структура землекористування в Україні за 1996-2015 рр., (на кінець року; %)

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру[3]

Згідно методологічних пояснень Державної служби статистики України, сільськогосподарські землі – це земельні ділянки, які використовують для виробництва сільськогосподарської продукції, обслуговування сільського господарства (виробничі будівлі й двори, господарські шляхи, прогони); землі, які перебувають у стадії меліоративного будівництва, відновлення родючості; землі тимчасової консервації та інші (кургани, ями, траншеї), а також сільськогосподарські угіддя на землях інших категорій землекористувачів; а рілля – це земельні ділянки, які систематично обробляють і використовують під посіви сільськогосподарських культур, включаючи посіви багаторічних трав, а також чисті пари, площі парників і теплиць.

До ділянок ріллі не належать сіножаті і пасовища, що розорані з метою їх докорінного поліпшення і використовуються постійно під трав'яними кормовими культурами для сінокосіння та випасання худоби, а також міжряддя садів, які використовуються під посіви.

Як видно з рис. 1, структура землекористування в Україні за 1996-2015 рр. суттєво не змінилася. На сільськогосподарські землі припадає майже 71% усіх земельних ресурсів України, у тому числі 55% з них – рілля.

Динаміка землекористування в Україні за 2010 та 2015 роки приведена в таблиці 1.

Таблиця 1.

**Динаміка землекористування в Україні за видами земельних угідь
(на кінець року; тис.га)**

Показники	Рік		2015 р. у % до 2010 р.
	2010	2015	
Загальна земельна площа	60354,8	60354,9	100,0
Сільськогосподарські землі	42791,8	42726,4	99,8
сільськогосподарські угіддя	41576,0	41507,9	99,8
рілля	32476,5	32541,3	100,2
перелоги	310,2	233,7	75,3
багаторічні насадження	896,5	892,4	99,5
сади	726,5	727,2	100,1
виноградники	117,0	113,5	97,0
інші багаторічні насадження	53,0	51,7	97,5
сіножаті	2410,9	2406,4	99,8
пасовища	5481,9	5434,1	99,1

Джерело: [3].

З наведених у таблиці 1 даних слідує, що динаміка землекористування не зазнала значних змін. Основні показники – загальна земельна площа та сільськогосподарські угіддя залишаються без змін, а незначні коливання є лише у структурі сільськогосподарських земель, найбільше скорочення стосуються перелогів – зменшення на 25% за аналізований період.

Стан земельної площі за видами земельних угідь за регіонами, досліджуваної нами Вінницької області, приведено у таблиці 2.

На Вінницьку область припадає 4,39% усіх земельних ресурсів України, 4,83% сільськогосподарських земель, 4,85% сільськогосподарських угідь та 5,3% ріллі.

Організаційні форми підприємств за площею землекористування на 1 листопада 2015 року по Україні наведені у таблиці 3.

Таблиця 2.

**Земельна площа за видами земельних угідь та регіонами
у 2015 році (на кінець року; тис.га)**

Регіон	Загальна земельна площа	Сільськогосподарські землі						
		усього	сільськогосподарські угіддя					
			усього	у тому числі				
				рілля	пере- логи	бага- торічні- насад- ження	сіножаті	пасо- вища
Україна	60354,9	42726,4	41507,9	32541,3	233,7	892,4	2406,4	5434,1
Вінни- цька	2649,2	2063,6	2014,2	1725,5	1,0	51,4	50,2	186,1
%	4,39	4,83	4,85	5,30	0,43	5,76	2,09	3,42

Джерело: [3].

За даними таблиці 3 видно, що майже 93,0 % підприємств мали сільськогосподарські угіддя. Найбільша частка підприємств припадає на землекористування до 50 га (28,3%).

Таблиця 3

**Розподіл сільськогосподарських підприємств за розміром
сільськогосподарських угідь на 1 листопада 2015 року**

Показники	Кількість підприємств		Площа сільсько- господарських угідь	
	одиниць	у % до загальної кількості	тис.га	у % до загальної площі сільськогосподар- ських угідь
1	2	3	4	5
Сільськогосподарські підприємства				
Підприємства, що мали сільськогосподарські угіддя	42052	92,7	19922,7	100,0
у т.ч. площею, га				
до 5,0	3872	9,2	12,8	0,1
5,1–10,0	3001	7,1	24,2	0,1
10,1–20,0	4129	9,8	64,9	0,3
20,1–50,0	11911	28,3	453,9	2,3
50,1–100,0	4827	11,5	351,9	1,8
100,1–500,0	6919	16,5	1695,4	8,5
500,1–1000,0	2467	5,9	1757,9	8,8
1000,1–2000,0	2446	5,8	3510,3	17,6
2000,1–3000,0	1099	2,6	2659,1	13,3
3000,1–4000,0	516	1,2	1785,9	9,0
4000,1–5000,0	282	0,7	1259,8	6,3
5000,1–7000,0	281	0,7	1646,4	8,3
7000,1–10000,0	141	0,3	1172,3	5,9
більше 10000,0	161	0,4	3527,9	17,7
Підприємства, що не мали с.г. угідь	3327	7,3	х	х
з них фермерські господарства				
Господарства, що мали сільськогосподарські угіддя	31980	99,0	4343,7	100,0

Продовження табл. 3

1	2	3	4	5
у т.ч. площею, га				
до 1,0	294	0,9	0,3	0,0
1,1–3,0	1611	5,0	4,1	0,1
3,1–5,0	1666	5,2	7,5	0,2
5,1–10,0	2783	8,7	22,5	0,5
10,1–20,0	3799	11,9	59,9	1,4
20,1–50,0	11241	35,2	430,3	9,9
50,1–100,0	4093	12,8	296,1	6,8
100,1–500,0	4543	14,2	1053,6	24,2
500,1–1000,0	1100	3,4	769,2	17,7
1000,1–2000,0	597	1,9	827,9	19,1
2000,1–3000,0	142	0,4	345,7	8,0
3000,1–4000,0	52	0,2	178,5	4,1
більше 4000,0	59	0,2	348,1	8,0
Господарства, що не мали с.г. угідь	323	1,0	x	x

Джерело: [3]

Частка підприємств, у користуванні яких сільськогосподарських угідь площею до 500 га, становить 16,5%. Далі за поширеністю знаходяться підприємства до 100 га (11,5%), до 20 га (9,8%) та до 5 га (9,2%). Майже така ж структура спостерігається і по фермерських господарствах, причому найбільшу питому вагу мають підприємства площею до 50 га – 35,2%.

За даними Державної служби статистики України [3] та Вінницької ОДА [17], Вінницька область є лідером в Україні з виробництва валової продукції на 1 особу. Цей показник у 2,2 разу перевищує середнє значення по Україні. У порівнянні з 2010 роком відбулось зростання цього показника (у 1,75 разу).

Валовий збір зернових культур у вазі після доробки склав біля 5,6 млн тонн. При цьому досягнута середня урожайність зернових культур 64,1 ц/га, що є найвищою серед регіонів України.

У порівнянні з 2010 роком валовий збір зріс майже на 80%. Вирощено найбільше, понад 2,6 млн тонн, серед бурякосіючих регіонів цукрових буряків, та вироблено біля 435 тис. тонн цукру. У порівнянні з 2010 роком виробництво сировини зросло незначно, а випуск цукру зріс майже на 50%.

Тенденції лідерства зберігаються, як свідчать дані таблиці 4, щодо посівних площ під урожай 2016 року. За даними цієї ж таблиці маємо структуру посівних площ Вінницької області у загальних посівах по Україні.

Таблиця 4

Посівна площа під урожай 2016 року, (тис.га)

Регіон	Усі категорії господарств	Сільськогосподарські підприємства	У тому числі			Господарства населення
			державні сільськогосподарські підприємства	недержавні сільськогосподарські підприємства	з них фермерські господарства	
Україна	26775,6	18560,9	512,6	18048,3	4051,2	8214,7
Вінницька	1640,0	1224,0	18,8	1205,2	243,0	416,0
%	6,12	6,59	3,67	6,68	6,00	5,06

Джерело: [3].

З даних таблиці 4 слідує, що частка посівної площі під урожай 2016 року по Вінницькій області, як і по Україні, найвища у недержавних сільськогосподарських підприємств – 98%.

У таблиці 5 наведено дані щодо площі сільськогосподарських угідь у володінні та користуванні сільськогосподарських підприємств за 1995-2015 рр. за аналізований період по Вінницькій області частка сільськогосподарських угідь усіх користувачів скоротилась на 7%. У структурі усіх угідь по Україні їх частка зросла з 4,81% у 1995 році до 5,04% у 2015 році.

Таблиця 5

Площа сільськогосподарських угідь та ріллі у володінні та користуванні сільськогосподарських підприємств і господарств населення за 1995-2015 рр. (на кінець року; тис. га).

Показники	1995	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Сільськогосподарські угіддя									
Україна	40772,6	38421,4	37039,4	36487,9	36483,3	36480,6	36395,4	36417,6	36452,1
Вінницька	1961,2	1829,0	1813,8	1813,2	1823,3	1828,8	1825,0	1831,3	1838,2
%	4,81	4,76	4,90	4,97	5,00	5,01	5,01	5,03	5,04
Рілля									
Україна	32988,4	31409,5	30883,1	30932,1	30980,9	31035,7	31032,5	31066,9	31131,0
Вінницька	1698,5	1639,8	1641,6	1647,3	1655,1	1660,3	1656,9	1661,3	1667,3
%	5,15	5,22	5,32	5,33	5,34	5,35	5,34	5,35	5,36

Джерело: [3]

Частка виробництва основних сільськогосподарських культур за категоріями господарств наведена на рис. 2.

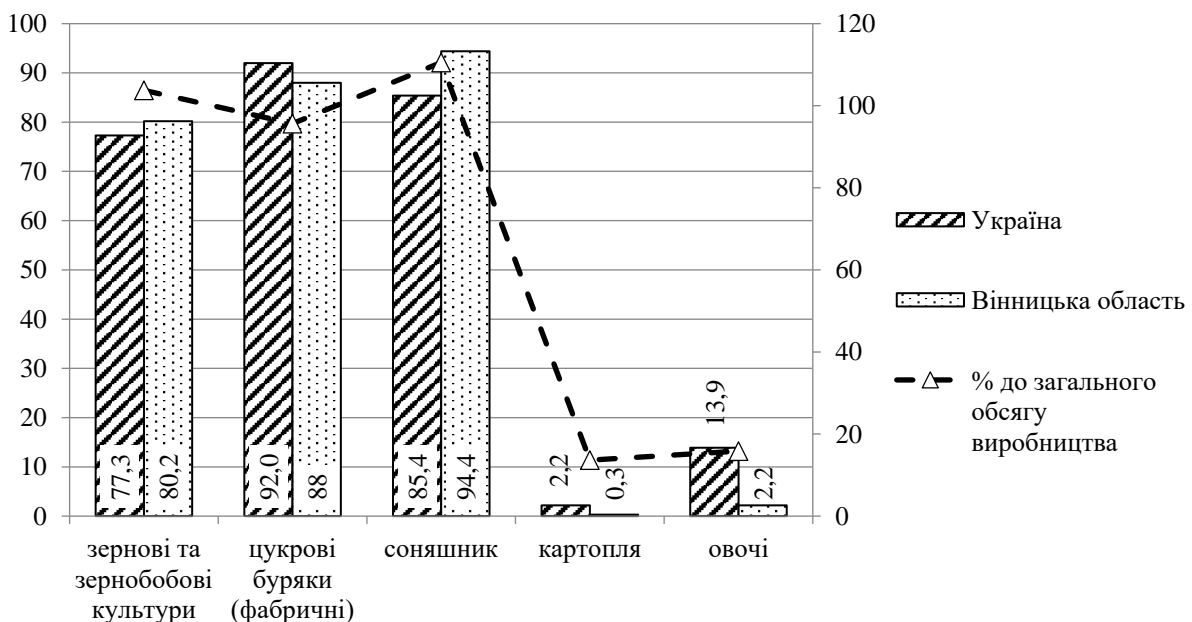

Рис. 2. Частка виробництва основних сільськогосподарських культур сільськогосподарськими підприємствами у 2015 році, (у % до загального обсягу)

Джерело: сформовано автором за даними [3]

Якщо по Україні частка виробництва основних сільськогосподарських культур сільськогосподарськими підприємствами по зернових складає 77,3%, то по Вінницькій області – 80%. Переважаюче виробництво у цих типах господарств по Вінницькій області мають плоди та ягоди, соняшник.

Як видно з даних проведеного економічного аналізу, інформації за земельними ділянками, типами їх користувачів та ефективністю використання недостатньо для проведення поглибленого аналізу. На нашу думку, недостатня забезпеченість даними частково спричинена і недосконалою методикою обліку та звітності.

За дослідженнями вчених, типовими об'єктами дослідження земельних відносин виступають:

- земельні відносини в аграрному секторі економіки та теоретичні, методичні та практичні аспекти регулювання земельних відносин при становленні ринку земель аграрних підприємств;
- теоретико-методологічні та організаційно-практичні положення бухгалтерського обліку земельних ресурсів;
- обліково-статистичні проблеми у сфері природокористування, екологічної діяльності та охорони довкілля;
- земельні відносини, що виникають в процесі створення і розвитку системи земельно-іпотечного кредитування тощо.

Оскільки земельні ділянки використовуються підприємствами як у господарській, так і в негосподарській діяльності, як на правах власності, так і в межах договору оренди, система бухгалтерського обліку має свої особливості.

Класифікацію операцій щодо земельних відносин, їх нормативного регулювання з метою формування системи обліку землі на підприємстві приведено у таблиці 6.

Таблиця 6

Класифікація операцій щодо земельних відносин, їх нормативне регулювання та бухгалтерський облік

Зміст операції (ознака класифікації)	Нормативне регулювання	Бухгалтерський облік
1	2	3
облік земельних ділянок, переданих у постійне користування	слід керуватися Земельним кодексом України від 25.10.2001 р. №2768-III, Законом України від 19.06.96 р. №378/96-ВР "Про плату за землю" та Законом України від 06.10.98 р. №161-XIV "Про оренду землі", а також наказом Держкомзему від 23.08.2001 р. №144 "Про затвердження положення про реєстр земельних ділянок та землекористувань"	У бухгалтерському обліку, згідно з класифікацією П(С)БО 7 (пп. 5.1.1, 5.1.2), земельні ділянки та капітальні витрати на поліпшення земель належать до основних засобів підприємства. Згідно з п. 22 П(С)БО 7, земля не є об'єктом амортизації. Первісна вартість земельної ділянки складається з усіх витрат, пов'язаних з її придбанням (п. 8 П(С)БО 7)
право власності на земельну ділянку і	Відповідно до ст. 126 Земельного кодексу України, право власності на земельну ділянку і право постійного користування земельною ділянкою	Підприємство відображає операції із землею в бухгалтерському обліку на рахунку 101. Наприклад, при отриманні за актом приймання-передачі

Продовження табл. 6

1	2	3
право постійного користування земельною ділянкою	посвідчується державними актами, у яких встановлюється площа та вартість переданих земельних ділянок. Інструкція про порядок складання, видачі, реєстрації і зберігання державних актів на право постійного користування землею, договорів на право тимчасового користування землею (у тому числі на умовах оренди) та договорів оренди землі, затвердженою наказом Державного комітету України із земельних ресурсів від 04.05.99 р. №43	земельної ділянки в постійне користування за рішенням державних органів у реєстрах бухгалтерського обліку проводиться запис: Д-т 152 К-т 424, Д-т 101 К-т 152 на суму оцінки земельної ділянки та витрат на її передання
грошова оцінка земель	відповідно до листа Державного казначейства України від 22.05.2002 р. №07-04/891-4146, грошова оцінка земель здійснюється відповідно до Методики грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення та населених пунктів, затвердженої постановою КМУ від 23.03.95 р. №213. Згідно з п. 1 цієї Методики, грошова оцінка земель здійснюється з метою обліку сукупної вартості основних засобів	При отриманні земельної ділянки, на якій розміщена будівля, на балансових рахунках обліку робиться запис Д-т 152 К-т 424, Д-т 103 К-т 152 (вартість будівлі), Д-т 101 К-т 152 (оприбуткована земельна ділянка). Земля, яка придбана або передана для користування, у тому числі здана в оренду, обліковується на субрахунку 101 "Земельні ділянки" рахунка 10 "Основні засоби"
оприбуткування земельних ділянок, наданих у постійне користування:	Держказначейство України листом від 22.05.2002 р. №07-04/891-4146 надало роз'яснення щодо земля, яка за чинним законодавством придбана або передана для користування установі, у тому числі здана в оренду	обліковується на субрахунку 101 "Земельні ділянки" рахунка 10 "Основні засоби"

Джерело: [2; 8; 11; 21-25]

Для ефективного документування управління земельним банком сільськогосподарських підприємств нами узагальнено типові операції по первинному обліку земельних відносин (таблиця 7).

Алгоритм має на меті формування бази даних (БД), в якій зібрана вся необхідна інформація про пайовиків, паї, договори, орендну плату щодо земельних відносин. Це дає змогу в системі первинного обліку:

- формувати карти земельного фонду;
- визначити стратегічно важливі земельні ділянки та поля, які знаходяться в несприятливих умовах, через які підприємство несе додаткові витрати;
- контролювати нарахування та виплату орендної плати по актуальних договорах;
- планувати структуру посівних площ і сівозміни;
- формувати необхідну аналітичну звітність по земельних ділянках, пайовиках, орендній платі [13].

Алгоритм операцій по обліку земельних відносин

№	Етапи обліку	Реалізація
1	2	3
1.	Інвентаризація договорів	Введення договорів у базу даних; створення можливості контролю при введенні по полях: код ДРФО, (первинне заповнення довідника імен, населених пунктів, областей, районів, територіальних органів МВС, які видають паспорти); створення шаблонів при введенні реквізитів державних актів; створення шаблонів кадастрових номерів та їх територіальне прикріплення до регіону; створення шаблонів номерів реєстрації в земельних ресурсах; ергономіка введення картки пайовика, заповнення реквізитів паю (ділянки), договору; сканування та прикріплення всіх супутніх документів до договору
2.	Формування інформації по спадкоємцях та укладених з ними договорах	Чітка прив'язка спадкоємця до власника паю; виведення інформації про необхідність переукладення договору зі спадкоємцями та розірвання договору з попереднім власником
3.	Формування інформації по довірених особах, від імені яких укладені договори	Введення реквізитів доручення; перевірка можливості укладення договору оренди за цим дорученням
4.	Введення інформації по розірванню договорів	Розірвання договору; заява на розірвання договору; реєстрація розірвання договору в управлінні земельними ресурсами
5.	Облік руху договорів при їх реєстрації	Перевірка договорів працівниками юридичного відділу; виготовлення кадастрових планів; створення заяви на реєстрацію договору; реєстрація договорів в управлінні земельними ресурсами
6.	Укладення договорів на місцях	Підписання бланку договору лінійним адміністратором на місці; заповнення реквізитів пайовика на договір (печатка на підписаний пайовиком бланк)
7.	Зберігання договорів	Виділення місця і забезпечення його збереженості
8.	Облік договорів з пайовиками з неналежним чином оформленими земельними паями	Укладення договору без вказання реквізитів паю; допомога при оформленні державного акту на земельну ділянку
9.	Введення інформації по картах розпаювання	Створення довідника полів згідно з картами розпаювання; введення інформації по стану полів (загальна кількість паїв, невитребувані паї тощо); прив'язка карток до оброблюваних полів; створення агроекологічного паспорту полів з усіма необхідними даними
10.	Визначення заборгованості з орендної плати	Введення залишків по заборгованості з орендної плати
11.	Нарахування/виплата орендної плати	Введення інформації по нормативній вартості землі; нарахування орендної плати в грошовій формі; нарахування орендної плати в натуральній формі; виплата орендної плати; зняття коштів для проведення та закриття платіжних відомостей через касу; облік взаєморозрахунків по виплаті частини орендної плати в сільради

1	2	3
12.	Звітність	Формування аналітичних звітів, які стосуються безпосередньо обліку землі (площа, кількість пайовиків, кількість договорів, всі можливі добірки по існуючих полях об'єктів бази даних); звіт про наявність всіх необхідних супутніх документів; формування бухгалтерських звітів взаєморозрахунків з пайовиками; формування звіту по ПДФО

Джерело: складено на основі [13]

Володіючи такою інформацією, керівництво сільськогосподарського підприємства має змогу розробляти подальшу стратегію по управлінню земельним банком, політику нарахування та виплати орендної плати, формувати поточний бухгалтерський та податковий облік і всі необхідні види звітності.

На рівні галузі та держави обліково-аналітичне забезпечення розвитку земельних відносин вимагає економічного узагальнення та довгострокового прогнозу. Для цього необхідні параметри формування баз даних за запитами громадськості від Державного агентства земельних ресурсів, Державної реєстраційної служби та Державної служби статистики України.

Тут має формуватися інформація з метою удосконалення інституційних можливостей провідних державних органів, що займаються збором даних про земельні ресурси та сільське господарство у наданні заінтересованим користувачам регулярної фактичної інформації про стан галузі, використання даних для моніторингу реформ і необхідності їх здійснення, підтримку діалогу з сільською громадськістю та суспільством.

Беручи за основу напрями діяльності (проект)[20], передбачається, що така інформація сприятиме:

- посиленню можливостей державних органів стосовно розробки та впровадження політичних рішень щодо запровадження ринку землі, економічної оцінки стратегій консолідації земель, політики оподаткування землі та впливу різних аспектів торгівельної політики на сільськогосподарських товаровиробників;
- цілеспрямований збір даних Державного земельного кадастру, Державного реєстру прав та Державної служби статистики для обробки та публікації цих даних про стан земельних відносин, ринку землі, діяльність сільського господарства та аграрного сектору;
- формування інформаційних ресурсів для представників державного та приватного секторів щодо використання емпіричних доказів для розробки інвестиційних проектів, проектів законів та нормативних актів, спрямованих на досягнення стратегічних цілей.

Таким чином, формування чіткої методології обліково-інформаційного забезпечення розвитку земельних відносин у аграрному секторі від мікро- до макро- його рівнів створить можливості керувати процесом реформ у сільському господарстві, особливо у частині основного його капіталу – землі та земельних відносин загалом.

Висновки. З приведеного дослідження слідує, що земельні відносини є досить новим об'єктом для вітчизняного бухгалтерського обліку. Разом з тим, важливість проведення земельної реформи “потребує внесення концептуальних змін в систему

управління методологією бухгалтерського обліку в аграрному секторі”[5]. Тому виникає потреба в уточненні методичних основ обліково-інформаційного забезпечення суб’єктів господарювання щодо земельних ресурсів.

Необхідність проведення економічного аналізу наявності і стану використання земельних ресурсів, пошуку резервів підвищення ефективності землекористування на рівні конкретних підприємств, галузі та держави вимагає обґрунтування методологічних та організаційно-методичних засад бухгалтерського обліку земельних відносин у поточному обліку та фінансовій і статистичній звітності підприємств. Для цього нами були проаналізовані система даних щодо земельних ресурсів України та Вінницької області за ряд останніх років, а саме: структура та динаміка землекористування, земельна площа за видами земельних угідь, розподіл сільськогосподарських підприємств за розміром угідь, посівна площа під урожай, площа угідь та ріллі у володінні та користуванні сільськогосподарських підприємств і господарств населення, частка виробництва основних сільськогосподарських культур сільськогосподарськими підприємствами. Це дало змогу визначити двояке завдання обліково-інформаційного забезпечення розвитку земельних відносин на рівні сільськогосподарських підприємств та аграрної галузі. Для першого рівня характерною ознакою наповнення інформаційного забезпечення є упорядкування методології обліку землі за первинним та зведеним узагальненням, класифікація операцій щодо земельних відносин, їх нормативне регулювання та бухгалтерський облік, формування алгоритму типових операцій первинного обліку земельних відносин.

Для вищого рівня потреба в інформації полягає у можливості керувати процесом реформ у сільському господарстві, особливо у частині основного його капіталу – землі та земельних відносин загалом для системи інституціональних складових земельних відносин.

Проведене дослідження в частині систематизації економічних та облікових даних щодо земельних відносин сприятиме формуванню обліково-інформаційного забезпечення обраного об’єкту обліку, необхідного для реалізації контролю раціонального використання земельних ресурсів, збереження ресурсно-природного потенціалу країни, а також підвищення конкурентоспроможності аграрних товаровиробників та національної економіки в умовах євроінтеграції.

Подальшими напрямками даного дослідження є визначення методологічних складових обліково-інформаційного забезпечення розвитку земельних відносин на державному та регіональному рівнях, зокрема, й для Вінницької області.

Список використаних джерел

1. Белінська С. М. Методичні засади обліку земельних ресурсів / С.М. Белінська // Агросвіт. – 2015. – № 8. – С. 46-48.
2. Бикова, Г. Облік земельних ділянок на підприємстві / “Дебет-Кредит” “ДК” №10/2014
3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>] – Назва з екрану.
4. Железняк Н. Земельний капітал сільськогосподарських підприємств як об’єкт бухгалтерського обліку / Н. Железняк // Вісник Львівського національного аграрного університету. Серія : Економіка АПК. – 2014. – № 21(1). – С. 23-27.
5. Жук В.М. Бухгалтерський облік земель сільськогосподарського призначення: теорія і практика / В.М. Жук // Економічні науки. Серія "Облік і фінанси". Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. Випуск 5(20). – Ч.1. – Редкол.: відп. ред. д.е.н., професор Герасимчук З.В. – Луцьк, 2008. – 367 с. – С.179-185.

6. Жук В.М. Пріоритетність обліково-фінансової складової у залученні земель сільськогосподарського призначення до економічного обороту / В.М. Жук // Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету. Серія: Економічні науки / Редколегія: Калетнік Г.М. (головний редактор) та інші. – Вінниця: ВНАУ, 2012. – Випуск 1(56). – С.37-47.
7. Заяць, В. М. Розвиток ринку сільськогосподарських земель [Текст] : монографія / В. М. Заяць. – Київ : ННЦ "ІАЕ" , 2011. – 390 с.
8. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. №2768-III.
9. Калетнік Г.М. Стратегіко-інституційні засади ефективності використання потенціалу аграрного сектору економіки / Г.М. Калетнік // Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики. – 2015. – №1. – С. 3-15.
10. Малюга Н. М. Земля в системі бухгалтерського обліку / Н. М. Малюга, І.В. Замула // Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. – №6. – С. 15-21.
11. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів, затверджені наказом Мінфіну України від 30.09.2003 р. №561.
12. Назаренко О. В. Концептуальні основи відображення земельних ресурсів у бухгалтерському обліку аграрних підприємств / О. В. Назаренко // Агросвіт. – 2013. – № 11. – С. 7-10.
13. Облік землі. Програма для сільськогосподарських підприємств. Сфера автоматизації: агропідприємства зі значним земельним банком [Електронний ресурс. Режим доступу: <http://inteltech.kiev.ua>] – Назва з екрану.
14. Обліково-аудиторське забезпечення розвитку земельних відносин: Колективна монографія / [В.М. Жук, Ю.С. Бездушна, Б.В. Мельничук, Н.Л. Жук, С.М. Остапчук]. – К.: ННЦ “Інститут аграрної економіки”, 2013. – 238 с.
15. Остапчук Т. П. Нариси проблем обліково-аналітичного забезпечення земельних відносин в Україні / Вісник ЖДТУ. Економічні науки, 2016. – № 3 (57).
16. Остапчук Т. П. Розвиток методичних підходів до облікового забезпечення права власності на земельні активи в Україні / Т. П. Остапчук // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки. – 2015. – № 3. – С. 23-32.
17. Офіційний сайт Вінницької обласної державної адміністрації. [Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.vin.gov.ua/>] – Назва з екрану.
18. Пантюхова А. В. Концептуальні підходи до тлумачення економічної сутності земельних ресурсів як об’єкта бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] / А. В. Пантюхова // Облік і фінанси. – 2014. – № 1. – С. 30-35.
19. Паска І. М. Проблеми обліку землі та земельних відносин в аграрному секторі економіки / І. М. Паска, Л. І. Стаднік // Сталий розвиток економіки. – 2015. – № 3. – С. 206-211.
20. Підтримка реформ у сільському господарстві та земельних відносинах в Україні [Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.kse.org.ua>] – Назва з екрану.
21. Правдюк Н.Л. Особливості земель сільськогосподарського призначення як об’єкта бухгалтерського обліку / Н.Л. Правдюк, Я.П. Іщенко – Збірник наукових праць ВНАУ. Серія Економічні науки. – В.: 2012. – Вип. 1 (56). – С. 211-217.
22. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 “Оренда”, затверджене наказом Мінфіну України від 28.07.2000 р. №181.

23. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 27 “Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність”, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.11.2003 р. №617.

24. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 “Основні засоби”, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. №92.

25. Рекомендації з організації обліку та оцінки земель на підприємствах АПК [Текст] / В.М.Жук // Облік і фінанси АПК. – 2005. – № 3. – С.135-189.

26. Руденко С.В. Обліково-аналітичне забезпечення земельних відносин та напрями його удосконалення в сільському господарстві / С.В. Руденко // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. – 2014. – Вип. 149. – С. 267-275.

27. Сисак Е. О. Концептуальні основи бухгалтерського обліку як елементу інформаційного забезпечення управління земельними ресурсами / Е.О. Сисак // Економічні науки. Сер. : Облік і фінанси. – 2012. – Вип. 9(3). – С. 288-295.

28. Стратегічні напрями розвитку земельних відносин у сільському господарстві на період до 2020 року / [Федоров М. М., Ходаківська О. В., Корчинська С. Г., Солов'яненко Н. А.]; за ред. Ю. О. Лупенка, М. М. Федорова. – К. : ННЦ ІАЕ, 2012. – 60 с.

29. Федоров М. М. Земельна реформа і розвиток ринкових земельних відносин / М. М. Федоров // Економіка АПК. – 2011. – № 7. – С. 55-60.

30. National Library of Ukraine Vernadsky [Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>] – Назва з екрану.

Список використаних джерел у транслітерації / References

1. Belinska S. M. Metodichni zasady obliku zemelnykh resursiv / S. M. Belinska // Ahrosvit. – 2015. – № 8. – С. 46-48.

2. Bykova, H. Oblik zemelnykh dilianok na pidpriemstvi / “Debet-Kredyt” “DK” №10/2014.

3. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [Elektronnyi resurs. Rezhym dostupu: <http://www.ukrstat.gov.ua/>] – Nazva z ekranu.

4. Zhelezniak N. Zemelnyi kapital silskohospodarskykh pidpriemstv yak ob'iekt bukhgalterskoho obliku / N. Zhelezniak // Visnyk Lvivskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu. Seriiia : Ekonomika APK. – 2014. – № 21(1). – С. 23-27.

5. Zhuk V.M. Bukhgalterskyi oblik zemel silskohospodarskoho pryznachennia: teoriia i praktyka / V.M. Zhuk // Ekonomichni nauky. Seriiia "Oblik i finansy". Zbirnyk naukovykh prats. Lutskyi natsionalnyi tekhnichniy universytet. Vypusk 5(20). – Ch.1. – Redkol.: vidp. red. d.e.n., profesor Herasymchuk Z.V. – Lutsk, 2008. – 367 s. – С.179-185.

6. Zhuk V.M. Priorytetnist oblikovo-finansovoi skladovoi u zaluchenni zemel silskohospodarskoho pryznachennia do ekonomichnoho oborotu / V.M. Zhuk // Zbirnyk naukovykh prats Vinnytskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu. Seriiia: Ekonomichni nauky / Redkolehiia: Kaletnik H.M. (holovnyi redaktor) ta inshi. – Vinnytsia: VNAU, 2012. – Vypusk 1(56). – С.37-47.

7. Zaiats, V. M. Rozvytok rynku silskohospodarskykh zemel [Tekst] : monohrafiia / V. M. Zaiats. – Kyiv : NNTs "IAE", 2011. – 390 s.

8. Zemelnyi kodeks Ukrainy vid 25.10.2001 r. №2768-III.

9. Kaletnik H.M. Stratehiko-instytutsiini zasady efektyvnosti vykorystannia potentsialu ahrarnoho sektoru ekonomiky / H.M. Kaletnik // Ekonomika, finansy, menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky. – 2015. – №1. – С. 3-15.

10. Maliuha N. M. Zemlia v systemi bukhhaltenskoho obliku / N. M. Maliuha, I.V. Zamula // Bukhhalterskyi oblik i audyt. – 2008. – №6. – S. 15-21.
11. Metodychni rekomendatsii z bukhhaltenskoho obliku osnovnykh zasobiv, zatverdzeni nakazom Minfinu Ukrainy vid 30.09.2003 r. №561.
12. Nazarenko O. V. Kontseptualni osnovy vidobrazhennia zemelnykh resursiv u bukhhalterskomu obliku ahrarnykh pidpriemstv / O. V. Nazarenko // Ahrosvit. - 2013. – № 11. – S. 7-10.
13. Oblik zemli. Prohrama dlia silskohospodarskykh pidpriemstv. Sfera avtomatyzatsii: ahropidpriemstva zi znachnym zemelnym bankom [Elektronnyi resurs. Rezhym dostupu: <http://inteltech.kiev.ua>] – Nazva z ekranu.
14. Oblikovo-audytorske zabezpechennia rozvytku zemelnykh vidnosyn: Kolektyvna monohrafiia / [V.M. Zhuk, Iu.S. Bezdushna, B.V. Melnychuk, N.L. Zhuk, S.M. Ostapchuk]. – K.: NNTs “Instytut ahrarnoi ekonomiky”, 2013. – 238 s.
15. Ostapchuk T. P. Narisy problem oblikovo-analitychnoho zabezpechennia zemelnykh vidnosyn v Ukraini / Visnyk ZhDTU. Ekonomichni nauky, 2016. – № 3 (57).
16. Ostapchuk T. P. Rozvytok metodychnykh pidkhodiv do oblikovoho zabezpechennia prava vlasnosti na zemelni aktyvy v Ukraini / T. P. Ostapchuk // Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnogo tekhnolohichnogo universytetu. Serii : Ekonomichni nauky. – 2015. – № 3. – S. 23-32.
17. Ofitsiinyi sait Vinnytskoi oblasnoi derzhavnoi administratsii. [Elektronnyi resurs. Rezhym dostupu: <http://www.vin.gov.ua/>] – Nazva z ekranu.
18. Pantiukhova A. V. Kontseptualni pidkhody do tlumachennia ekonomichnoi sutnosti zemelnykh resursiv yak ob’iekta bukhhaltenskoho obliku [Elektronnyi resurs] / A.V. Pantiukhova // Oblik i finansy. – 2014. – № 1. – S. 30-35.
19. Paska I. M. Problemy obliku zemli ta zemelnykh vidnosyn v ahrarnomu sektori ekonomiky / I. M. Paska, L. I. Stadnik // Stalyi rozvytok ekonomiky. – 2015. – № 3. – S. 206-211.
20. Pidtrymka reform u silskomu gospodarstvi ta zemelnykh vidnosynakh v Ukraini [Elektronnyi resurs. Rezhym dostupu: <http://www.kse.org.ua>] – Nazva z ekranu.
21. Pravdiuk N.L. Osoblyvosti zemel silskohospodarskoho pryznachennia yak ob’iekta bukhhaltenskoho obliku / N.L. Pravdiuk, Ia.P. Ishchenko – Zbirnyk naukovykh prats VNAU. Serii Ekonomichni nauky. – V.: 2012. – Vyp. 1 (56). – S. 211-217.
22. Polozhennia (standart) bukhhaltenskoho obliku 14 “Orenda”, zatverdzhene nakazom Minfinu Ukrainy vid 28.07.2000 r. №181.
23. Polozhennia (standart) bukhhaltenskoho obliku 27 “Neoborotni aktyvy, utrymuvani dlia prodazhu, ta prypynena diialnist”, zatverdzhene nakazom Minfinu Ukrainy vid 07.11.2003 r. №617.
24. Polozhennia (standart) bukhhaltenskoho obliku 7 “Osnovni zasoby”, zatverdzhene nakazom Minfinu Ukrainy vid 27.04.2000 r. №92.
25. Rekomendatsii z orhanizatsii obliku ta otsinky zemel na pidpriemstvakh APK [Tekst] / V.M.Zhuk // Oblik i finansy APK. – 2005. – № 3. – S.135-189.
26. Rudenko S. V. Oblikovo-analitychne zabezpechennia zemelnykh vidnosyn ta napriamy yoho udoskonalennia v silskomu gospodarstvi / S. V. Rudenko // Visnyk Kharkivskoho natsionalnogo tekhnichnogo universytetu silskoho gospodarstva imeni Petra Vasylenka. – 2014. – Vyp. 149. – S. 267-275.

27. Sysak E.O. Kontseptualni osnovy bukhhalterskoho obliku yak elementu informatsiinoho zabezpechennia upravlinnia zemelnymy resursamy / E.O. Sysak // Ekonomichni nauky. Ser. : Oblik i finansy. – 2012. – Vyp. 9(3). – S. 288-295.

28. Stratehichni napriamy rozvytku zemelnykh vidnosyn u silskomu hospodarstvi na period do 2020 roku / [Fedorov M. M., Khodakivska O. V., Korchynska S. H., Solov'ianenko N. A.]; za red. Iu. O. Lupenka, M. M. Fedorova. – K. : NNTs IAE, 2012. – 60 s.

29. Fedorov M. M. Zemelna reforma i rozvytok rynkovykh zemelnykh vidnosyn / M. M. Fedorov // Ekonomika APK. – 2011. – № 7. – S. 55-60.

30. National Library of Ukraine Vernadsky [Elektronnyi resurs. Rezhym dostupu: <http://www.nbuv.gov.ua/>] – Nazva z ekranu.

ANNOTATION
ACCOUNTING AND INFORMATION SUPPORT OF LAND RELATIONS
DEVELOPMENT IN AGRICULTURAL
SECTOR OF VINNYTSIA REGION

PRAVDIUK Maryna,
Candidate of Economic Sciences,
Senior Lecturer of Accounting and
Taxation in the Fields of the Economy,
Vinnytsia National Agrarian University
(Vinnytsia)

In the article the state of accounting and information support of land relations, including agricultural enterprises of Vinnytsia region is considered. Since the region has occupied key positions in the agrarian economy of Ukraine for a number of recent years, the analysis of the most important resource/capital of agriculture and the factors for its effective accounting requires an adequate scientific justification.

The work uses the methodological apparatus inherent in the study of information-accounting and analytical support of management, primarily comparison, factoring, systematization, generalization.

The system of data on the land resources of Ukraine and Vinnytsia region over the last several years has been analyzed, namely: the structure and dynamics of land use, the land area by types of land, the distribution of agricultural enterprises by the size of the land, the cropping area, the area of lands and arable land in possession and use of agricultural enterprises and households, the share of production of basic agricultural crops at agricultural enterprises.

This allowed to define a dual task of registration and information support for the development of land relations at the level of agricultural enterprises in agrarian sector. For the first level, the ordering of the methodology of land accounting according to the initial and summary generalization, the classification of transactions on land relations, their legal regulation and accounting, the formation of an algorithm for typical operations of primary accounting of land relations, is a characteristic sign of filling the information support.

For the higher level, the need for information lies in the ability to manage the reform process in agriculture, especially in terms of its main capital - land and land relations in general for the system of institutional components of land relations.

For the higher level, the need for information lies in the ability to manage the reform process in agriculture, especially in terms of its main capital – land and land relations in general for the system of institutional components of land relations. The carried out

research in the field of systematization of economic and registration data of land relations will contribute to the formation of accounting and information support for the selected accounting object necessary for monitoring the rational use of land resources, preserving the resource and natural potential of the country, as well as increasing the competitiveness of agricultural producers and the national economy in conditions of European integration.

Keywords: accounting, Vinnytsia region, land relations, land, agricultural land, accounting and information support.

Tabl. 7. Fig. 2. Lit. 30.

АННОТАЦИЯ УЧЁТНО-ИНФОРМАЦИОННОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ РАЗВИТИЯ ЗЕМЕЛЬНЫХ ОТНОШЕНИЙ В АГРАРНОМ СЕКТОРЕ ВИННИЦКОЙ ОБЛАСТИ

**ПРАВДЮК Марина Владимировна,
кандидат экономических наук,
старший преподаватель кафедры
учёта и налогообложения в отраслях экономики,
Винницкий национальный аграрный университет
(г. Винница)**

В статье освещено состояние учётно-информационного обеспечения развития земельных отношений, в том числе, на сельскохозяйственных предприятиях Винницкой области.

Поскольку область за ряд последних лет занимает ключевые позиции в аграрной экономике Украины, анализ наиболее важного ресурса/капитала для ведения сельского хозяйства и факторов его эффективного учёта требует надлежащего научного обоснования.

В работе использован методологический аппарат, присущий исследованиям информационно-учётного и аналитического обеспечения управления, прежде всего, сравнение, факторный, систематизации, обобщения.

Проанализирована система данных о земельных ресурсах Украины и Винницкой области за ряд последних лет, а именно: структура и динамика землепользования, земельная площадь по видам земельных угодий, распределение сельскохозяйственных предприятий по размеру угодий, посевная площадь под урожаем, площадь угодий и пашни во владении и пользовании сельскохозяйственных предприятий и хозяйств населения, доля производства основных сельскохозяйственных культур сельскохозяйственными предприятиями.

Это позволило определить двоякую задачу учётно-информационного обеспечения развития земельных отношений на уровне сельскохозяйственных предприятий и аграрной отрасли. Для первого уровня характерным признаком наполнения информационного обеспечения является упорядочение методологии учёта земли по первоначальному и сводным обобщениям, классификация операций по земельным отношениям, их нормативное регулирование и бухгалтерский учёт, формирование алгоритма типовых операций первичного учёта земельных отношений.

Для высшего уровня потребность в информации заключается в возможности управлять процессом реформ в сельском хозяйстве, особенно в части основного его капитала – земли и земельных отношений в целом для системы институциональных составляющих земельных отношений.

Проведенное исследование в части систематизации экономических и учётных данных земельных отношений будет способствовать формированию учётно-информационного обеспечения избранного объекта учёта, необходимого для осуществления контроля рационального использования земельных ресурсов, сохранения ресурсно-природного потенциала страны, а также повышения конкурентоспособности аграрных товаропроизводителей и национальной экономики в условиях евроинтеграции.

Ключевые слова: бухгалтерский учёт, Винницкая область, земельные отношения, земельные участки, земли сельскохозяйственного назначения, учётно-информационное обеспечение.

Табл. 7. Рис. 2. Лит. 30.

Інформація про автора

ПРАВДЮК Марина Володимирівна – кандидат економічних наук, старший викладач кафедри обліку та оподаткування в галузях економіки, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул.Сонячна, 3, e-mail: a.pravduyk@mail.ru).

PRAVDIUK Maryna – Candidate of Economic Sciences, Senior Lecturer of Accounting and Taxation in the Fields of the Economy Department, Vinnytsia National Agrarian University (21008, 3, Sonyachna str., Vinnytsia, e-mail: a.pravduyk@mail.ru).

ПРАВДЮК Марина Владимировна – кандидат экономических наук, старший преподаватель кафедры учёта и налогообложения в отраслях экономики, Винницкий национальный аграрный университет (21008, г.Винниця, ул.Солнечная, 3, e-mail: a.pravduyk@mail.ru).

УДК 657:338.432

**ВІДОБРАЖЕННЯ
СУБОРЕНДОВАНИХ ЗЕМЕЛЬ У
ПОДАТКОВІЙ ЗВІТНОСТІ ТА
БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ
ПЛАТНИКІВ ЄДИНОГО ПОДАТКУ
ІV ГРУПИ ©**

Н.Г. ЦАРУК,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри бухгалтерського
обліку, аналізу та аудиту,
ВП НУБіП України "Ніжинський
агротехнічний інститут"
(м. Ніжин)

У сільському господарстві України значна частина взаємин безпосередньо між суб'єктами господарювання у цій галузі та між ними й іншими сторонами суспільно-економічних відносин, що прямо або дотично пов'язані з сільськогосподарською діяльністю, складає собою відносини, об'єктом яких виступають землі сільськогосподарського призначення. Ключовий фокус

© Н.Г. ЦАРУК, 2017